

วิเคราะห์คติธรรมของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปี่บสา เขตอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

An Analysis on the Morale of Witchcraft Appeared in Manuscripts of Thung Saliam District, Sukhothai Province

พระครูชัยรัตนบรรพต^{1*}, พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์²

Phrakru Chailattanabunphot^{1*}, Phisit Kotsupho²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่^{1,2}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus^{1,2}

* Corresponding Author, e-mail: watkaoeaw@gmail.com

(Received: September 14, 2020; Revised: December 2, 2020 Accepted: December 2, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในจังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อศึกษาและรวบรวมเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปี่บสาเขตอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย 3) เพื่อวิเคราะห์คติธรรมของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปี่บสา เขตอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า ชาวพุทธทุ่งเสลี่ยม ส่วนใหญ่มีเชื่อสาຍมาจากอำเภอเถิน ซึ่งเป็นชาวล้านนา มีความเชื่อเรื่องพลังไสยศาสตร์ผสมกับความศักดิ์สิทธิ์ของพระรัตนตรัย ซึ่งทอดมาจากยุคที่ศาสนาพราหมณ์เริ่มลดบทบาทลง และพระพุทธศาสนาเข้ามาแทน แต่ชาวทุ่งเสลี่ยมก็ยังรักษาความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาเอาไว้ จากการรวบรวมปี่บสาใน 5 ตำบล ของอำเภอทุ่งเสลี่ยม พบว่า เวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏอยู่ คือ คาถาเมตตามหานิยม-ปิยะ

มหาเสน่ห์ คาถาโชคลาภ คาถาแคล้วคลาด คาถาไสยดำ คาถาอยู่ยงคงกระพัน (ข้าม) ด้านคติธรรมที่พบ จำแนกได้ 6 ประเด็น คือ ในคาถาเมตตามหานิยม ได้พบพุทธคุณ ข้อเมตตาต่อสัตว์โลก ในคาถาทางโชคลาภ ได้พบหลักมงคลชีวิต ข้อบูชาสิ่งที่ควรบูชา ที่พระพุทธองค์ตรัสสอน ในคาถาแคล้วคลาด ได้พบความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ในคาถาอยู่ยงคงกระพัน (ข้าม) ได้พบการต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิตอย่างมีสติ ในคาถาไสยดำ ได้ค้นพบจิตฝ้ายอกุศลที่เกิดจาก โสกะ โทสะ โมหะ และคุณค่าด้านจิตใจ ใช้คาถาเป็นสื่อให้คนเข้าหาธรรม ที่สะท้อนคติชีวิตสังคมแบบล้านนาของชาวอำเภอทุ่งเสลี่ยมได้อย่างลงตัว

คำสำคัญ: คติธรรม, เวทย์มนตร์คาถา, ปับสา

Abstract

This research is of three objectives: 1) to study beliefs on witchcraft and gatha in Sukhothai Province; 2) to study and collect the witchcraft and gatha appeared in Manuscripts of Thung Saliam District, Sukhothai Province, and 3) to analyze the moral of witchcraft and gatha appeared in Thung Saliam District, Sukhothai Province. The Followings are its results:

Thung Saliam Buddhist People, many of them were originally Lanna people from Theoun district. They believe in superstition together with Buddhist Triple Gems. Such a belief came from the declining of Brahmanism and arising of Buddhism. Thung Saliam

people, however, still hold this belief of witchcraft firmly. Having collected the Manuscripts in 5 Sub-Districts of Thung Saliam, the numbers of witchcrafts and gatha such as: the great merciful spell or Piyamahasanei, the fortunate spell, the safety spell, the black magic spells, and the invincible spells (Kharm) were found. On the found morale, there are classified in to 6 aspects:

In the great merciful spell, the Buddha's loving kindness was fond. In the fortunate spell, the virtue of worship to whatever is worth to worship in the Blessings of life. In the safety spell, the virtue of not to live with carelessness. In the invincible the mindfully fight against the obstacles in life was found. In the black magic spells, it discovered the unwholesome minds arising from the greedy, the anger, and the delusion. Lastly in the spiritual values, it utilizes the witchcraft as the media approaching to Dhamma that has appropriate reflected Lanna style way of life belonging to the Thung Saliam District people.

Keywords: Morale, Witchcraft, Manuscripts

1. บทนำ

ประชาชนของอาณาจักรสุโขทัย นับถือทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ และ นับถือผี โดยเฉพาะผีที่มีผู้นับถือมากที่สุด คือ พระขงพงศ์ ขณะเดียวกัน พระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์เป็นที่นับถือกันอย่างแพร่หลาย บวกกับความเชื่อ เรื่องเวทมนตร์คาถา เป็นวิชาที่สำคัญแขนงหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ลัทธิของชาติใด ที่ ยึดถือความหลังของเวทย์มนตร์คาถา ต่างก็มีคาถาไว้เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ในรูป อักขระนิยมของชนชาตินั้น ภาษานั้น สำหรับยันต์และคาถาของชนชาติอื่น เช่น คาถาของพวกอาหรับ และตำรายันต์ของ “ระพี โขโรมอนอะกริป ปาเอฟ มาเรตต์” โดยราเฟล ซึ่งแพร่หลายมากในทวีปยุโรป

ปีบสา หรือ สมุดข่อย ในเขตอำเภอทุ่งเสลี่ยม อันบรรดาคณาจารย์ พระเถระ ผู้สำเร็จกิจบุญสำเร็จสมณะกัมมัฏฐาน สำเร็จวิชาวิปัสสนากัมมัฏฐาน ได้เขียน เป็นพุทธคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ ถือว่าเป็นบทท่อง บทสวด ภาวนาเพื่อให้เกิดสิริมงคล ป้องกันสรรพอันตรายแคล้วคลาดจากห้วงภัย นานาประการ (กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาสัย, 2547, น. 25-29)

ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา เป็นศาสตร์ลับที่เกี่ยวข้องกับพุทธาคม เลข ยันต์ และปรากฏการณ์ทางจิต มีอายุย้อนไปตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาล และดำรงอยู่ คู่โลกมาช้านาน แม้โลกมนุษย์จะก้าวเข้าสู่ยุค Social Network มีความเจริญทาง เทคโนโลยีก้าวล้ำไปไกลแค่ไหนก็ตาม แต่ในอีกด้านหนึ่ง โสยศาสตร์ ก็ยังคงดำรง อยู่คู่กับมนุษย์ผู้ต้องการหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจควบคู่ไปกับความเจริญทาง เทคโนโลยีเช่นกัน ชาวพุทธในอำเภอทุ่งเสลี่ยมมีความเชื่อในคำสอนของพุทธ ศาสนาเป็นหลักสำคัญ และใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต อีกทั้งใช้เป็นเครื่องยึด เหนี่ยวจิตใจ ส่งผลให้ชาวทุ่งเสลี่ยมมุ่งเน้นที่จะประกอบกรบุญการกุศล

นอกจากนี้ก็ยังมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น คาถา ที่เป็นเวทมนตร์คอยปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกไป และยังมีความเคารพต่อเสื่อบ้าน เสื่อเมือง ซึ่งก็คือวิญญาณของบรรพบุรุษหรือวีรบุรุษ ที่เชื่อว่ายังคงอยู่และคอยคุ้มครองให้ความช่วยเหลือแก่ลูกหลาน ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาที่ถูกจารึกในปี่ปสา หรือสมุดข่อย ในปัจจุบัน เนื่องจากความเชื่อทางสังคมชาวทุ่งเสลี่ยมได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกในวัตถุนิยมและเทคโนโลยี การนับถือหรือการใช้คาถาจึงมีวัตถุประสงค์ในการใช้เสกเป่าได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในสมัยนี้มีการโฆษณาชวนเชื่อเน้นหนักทางไสยศาสตร์มากกว่าหลักการของพระพุทธศาสนา และคนส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของเวทมนตร์คาถา ทั้งมุมมองจากพระพุทธศาสนาที่มีต่อความเชื่อของชาวพุทธในอำเภอทุ่งเสลี่ยม ซึ่งยังไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจน ทำให้สิ่งเหล่านี้เหลือแต่เพียงปี่ปสา หรือสมุดข่อยที่เหลือไว้ให้เห็น โดยไม่ทราบถึงแนวคิดบางอย่างที่แฝงอยู่ในคัมภีร์ที่เรียกว่า ปี่ปสา หรือสมุดข่อยเหล่านั้น

ชาวอำเภอทุ่งเสลี่ยมส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมเวทมนตร์คาถา จะเห็นได้จากตำราเวทมนตร์คาถาที่ปรากฏในปี่ปสา ที่จารึกด้วยอักษรธรรมล้านนาโบราณที่ยังคงหลงเหลืออยู่ตามวัดในเขตพื้นที่อำเภอทุ่งเสลี่ยมอยู่จำนวนมาก ทั้งนี้ ในอดีต มีพระเถระ ครูบาอาจารย์ที่มีความรู้ในเรื่องพุทธาคมและไสยเวทย์อยู่หลายรูป เช่น ครูบาตีบ อุบปาลี วัดหัวฝาย พระครูบรรพตรัตนชัย (ครูบานิต วัดเขาแก้วชัยมงคล) ครูบาศรีสมบุ วัดม่อนศรีสมบุรณาราม เป็นต้น ถึงแม้ว่าท่านเหล่านั้นจะล่วงลับไปแล้ว แต่ตำราวิชาพุทธาคมเวทมนตร์คาถาและไสยเวทย์ก็ยังคงมีการสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันในรูปของ ปี่ปสา หรือ สมุดข่อย

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาค้นคว้าและรวบรวมในเรื่องเหล่านี้ โดยเฉพาะเรื่องความเชื่อเวทมนตร์คาถาแต่ละชนิด

ว่ามีความและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวอำเภอทุ่งเสลี่ยมรวมถึงเกี่ยวโยงระหว่างพระพุทธศาสนากับไสยศาสตร์อย่างไร ทั้งนี้ ก็เนื่องจากในอำเภอทุ่งเสลี่ยม มี ป่าสา หรือสมุดข่อย อักษรธรรมล้านนาโบราณอยู่ตามวัดต่างๆ เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่รู้ถึงแนวคิดและความเชื่อของเวทมนตร์คาถาเหล่านั้น ผู้วิจัยจึงอยากจะทำการศึกษารวบรวมและรักษาไว้ เพื่อเป็นข้อมูลให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาในทางวิชาการสืบไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาในจังหวัดสุโขทัย
- 2.2 เพื่อศึกษาและรวบรวมเวทมนตร์คาถาที่ปรากฏในป่าสา เขตอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์คติธรรมของเวทมนตร์คาถาที่ปรากฏในป่าสา เขตอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

- 3.1 ขั้นตอนการค้นคว้าข้อมูล ได้แบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้
 - ก. ข้อมูลปฐมภูมิ ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล จากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 อรรถกถา ฎีกาอนุฎีกาและเอกสารป่าสา (สมุดข่อย) เกี่ยวกับเวทมนตร์คาถาอักษรธรรมล้านนา

จากวัดในเขตพื้นที่ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย จำนวน 5 ตำบล ตำบลละ 1 ฉบับ รวม 5 ฉบับ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ เป็นการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ความคิดเห็น จากเจ้าคณะตำบล 5 ตำบลในอำเภอทุ่งเสลี่ยม และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา จำนวน 10 รูป / คน แบ่งเป็นพระสงฆ์ 5 รูป (เจ้าคณะตำบล 5 ตำบล) และ ขรवास 5 ท่าน (ผู้ทรงคุณวุฒิ ตำบลละ 1 ท่าน)

3.3 ขั้นตอนการประมวลผล และเรียบเรียง เป็นขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากขั้นตอนต่างๆ ในข้างต้นมาทำการ ประมวลผล เรียบเรียง และสรุป เพื่อเขียนงานวิจัยให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบ และตั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยต่อไป

4. ผลการศึกษา

จากการที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล ทั้งจากเอกสาร คือ พระไตรปิฎก และปัสสาถ่านนาโบริธาน ที่จารึกเวทมนตร์คาถา และลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/ คน จำแนกเป็น เจ้าคณะตำบล 5 ตำบล ในอำเภอทุ่งเสลี่ยม จำนวน 5 รูป และขรवास ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา จำนวน 5 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งได้ค้นพบผลการวิจัย จำแนกออกมาตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

4.1 ด้านความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถา ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า ศาสนาพราหมณ์ในอินเดีย มีความเชื่อในทางไสยศาสตร์อย่างแพร่หลาย และพระพุทธรูปศาสนาเอง ก็เกิดขึ้นในบริบททางสังคมอินเดีย สมัยต่อมา เมื่อพุทธศาสนาเจริญไปทางตอนเหนือ แยกแยกออกเป็นนิกายมหายาน ได้รับอิทธิพลนำเอาความเชื่อทางลัทธิไสยศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์เข้ามาไว้ด้วย จนกลายเป็นพระพุทธรูปศาสนาที่เรียกว่า “พุทธตันตระ” หรือ พุทธตันทรยาน หรือ มंत्रายาน เพราะเป็นการรวมเอาคำสอนทางพุทธ และความเชื่อของพราหมณ์เข้าด้วยกัน ต่อมา ความเชื่อเหล่านั้น ได้กระจายเข้าสู่ดินแดนต่างๆ อย่างแพร่หลาย หนึ่งในดินแดนเหล่านั้น ก็คือดินแดนล้านนานั้นเอง จึงกล่าวได้ว่าเวทย์มนตร์คาถาล้านนาก็น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ในอินเดียโบราณที่ติดมากับผู้เผยแพร่ศาสนา ทั้ง แบบพราหมณ์ และแบบพุทธ (กิตติ วัฒนะมหาตม์, 2542, น.21).

เวทย์มนตร์คาถาในสังคมสุโขทัย สามารถย้อนไปถึงความเชื่อที่สืบทอดกันมาหลายยุคหลายสมัย นับตั้งแต่ยุคพระเวท ประมาณ 1,200-1500 ปี ก่อนพุทธกาล ซึ่งเป็นยุคที่ศาสนาพราหมณ์รุ่งเรืองมาก ต่อมาเป็นยุครอยต่อระหว่างศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นยุคที่ศาสนาพราหมณ์เริ่มลดบทบาทลง และ พระพุทธรูปศาสนาเข้ามาแทน แต่ก็เป็นการอิงอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างสองศาสนา โดยเฉพาะเรื่องเวทย์มนตร์คาถา ในที่สุด มาถึงยุคมอญพม่าและล้านนาไทย ซึ่งเป็นยุคที่ดินแดนล้านนาได้รับพระพุทธรูปศาสนาและวัฒนธรรมจากอินเดีย โดยผ่านทางมอญและพม่า ผู้คนในดินแดนที่เรียกว่าล้านนา (ทวิศักดิ์ ญาณประทีป, 2536, น. 7) ก็ได้รับเอาอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาแบบผสมผสานอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ และความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถานี้ ก็ได้แทรกซึมไปทั่วทุกแห่งของดินแดนในล้านนา

หลักการดั้งเดิมของพระพุทธศาสนา กับลัทธิไสยศาสตร์มีความแตกต่างกันมาก คือพระพุทธศาสนาสอนให้คนรู้จักใช้ปัญญาคิดด้วยเหตุผล เมื่อคิดเห็นจริงแล้วว่าสิ่งใดดี มีผู้รู้ยกย่องว่าเป็นความสุข ความเจริญ ก็จงปฏิบัติสิ่งนั้นให้มีอยู่ในตนยิ่งๆ ขึ้นไป ตรงกันข้าม ถ้าตรงจนเห็นจริงแล้วว่า สิ่งใดชั่ว ผู้รู้ติเตียนว่าเป็นความทุกข์ เป็นความเสื่อม ก็จงพยายามละทิ้งเสีย อย่าให้กล้ากรายเข้ามามีอยู่ในตน (เอกฉัท จารุเมธีชน, 2543, น. 59)

ส่วนลัทธิไสยศาสตร์ เป็นเรื่องของความเชื่อมากกว่า เรื่องของปัญญา ถ้ามีความเชื่อแต่ไม่ใช่ปัญญาเข้าช่วย ก็อาจเข้าถึงความสุขได้บ้าง แต่ความสุขนั้น มักเป็นความสุขชั่วแฉ่น ผิดจากความสุขที่เกิดจากปัญญา ซึ่งอาจเป็นความสุขที่ถาวร (พราหมณ์ บุรพา, 2552, น. 8) เพราะเหตุนี้ ตามหลักพระพุทธศาสนา ถ้าผู้ใดมีปัญญาไตร่ตรองด้วยเหตุผล เห็นจริงตามที่แนะนำสอนไว้ และประพฤติปฏิบัติตนไปตามนั้นโดยลำดับ ก็จะประสบความสุขเป็นขั้นๆ จนกว่าจะบรรลुความสุขที่แท้จริงเป็นที่สุด ซึ่งเรียกว่า นิพพาน

หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในเวทย์มนตร์คาถา แสดงออกมา 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะรูปธรรม เป็นการปรากฏในผังยันต์ (ต้ายันต์) และ 2) ลักษณะนามธรรม เป็นการปรากฏใน ตัวบทคาถา หรือ หัวใจคาถา ของเวทย์มนตร์โดยตรง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2537, น. 13)

(1) ลักษณะรูปธรรม คือ เป็นการปรากฏออกมาในรูปของอักขระต่างๆ โดยเป็นการนำเอาหลักธรรมที่เป็นสาระสำคัญมาเขียนลงเป็นอักขระคาถาลงในผังยันต์ แต่จะย่อหรือสรุปเอาเฉพาะส่วนที่เป็นแก่นหรือหลักสำคัญ เช่น บทพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

(2) ลักษณะนามธรรม คือ เป็นการปรากฏออกมาในรูปของคำสอน โดยไม่ได้เขียนเป็นอักขระคาถาให้เห็น ซึ่งเป็นการสั่งสอนหรือเผยแผ่ธรรมโดยมี

เนื้อหาของคาถาเป็นสื่อกลาง การปรากฏออกมาในลักษณะนี้ ก็เพื่อจะให้ผู้ที่สักยันต์ หรือผู้ที่เรียนเวทย์มนตร์คาถาท่องบ่นนั้น เข้าถึงธรรมได้อย่างแท้จริง

ลัทธิไสยศาสตร์ คือ การรวมอำนาจจิต ซึ่งได้รับการอบรมและฝึกฝนให้มีความยึดมั่นเชื่อถืออย่างจริงจัง ดำเนินการไปตามหลักของไสยศาสตร์ ก็จะสามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ได้ ด้วยกระแสคลื่นแห่งพลังอำนาจจิตอันแรงกล้า ของมโนมยทธิสมมติ จิตตานุภาพ ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งอำนาจมหัศจรรย์อันยิ่งใหญ่

พระพุทธรูปศาสนา มองว่า ไสยศาสตร์ หรือ เวทย์มนตร์คาถา เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยคติความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ สิ่งเร้นลับ หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งอำนาจภายนอก หรือ การดลบันดาลจากอำนาจภายนอก มีต้นกำเนิดมาจากบทสวดในคัมภีร์พระเวท และยังพบอีกว่า ไสยศาสตร์ ยังเป็นเรื่องที่ไม่อาจพิสูจน์ได้แน่นอน ว่ามีผลจริงหรือไม่ การหวังพึ่งไสยศาสตร์นั้นก็มิใช่อัจฉริยะอยู่มาก และที่สำคัญคือไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ เพราะที่สุดของไสยศาสตร์อาจแสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ก็เป็นเพียงชั้นโลกียะ อภิญญา ยังเกี่ยวข้องอยู่กับโลก อยู่ในวิสัยของปุถุชน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551, น. 96)

ความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในยุคปัจจุบัน เมื่อสถานการณ์ทางพระพุทธรูปศาสนาในสังคมชาวพุทธสุโขทัยเกิดความขัดแย้งกันในทางการปฏิบัติระหว่างกลุ่มบุคคลสองกลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งถือตามพระไตรปิฎกเป็นหลัก ยึดธรรมเป็นเรื่องสำคัญ มีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาตนสู่พระนิพพานหรือการพ้นทุกข์ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งถือตามลัทธิประเพณีและค่านิยมดั้งเดิม ผสมผสานกับวิถีปฏิบัติของพระพุทธรูปศาสนาบางส่วน แต่ก็โอนเอียงไปทางวิญาณนิยมและไสยศาสตร์เสียมากกว่า ดังที่การนับถือบูชาพระพุทธรูปเจ้าก็มีลักษณะยกย่องพระพุทธรูปเจ้าในฐานะเทพที่มีอำนาจดลบันดาล เป็นต้น (วิฆเนศวร ทะกอง, 2550, น. 12)

เวทย์มนตร์คาถาหรือไสยศาสตร์ในสังคมสุโขทัยปัจจุบัน พบว่าชาวพุทธสุโขทัยมีความเชื่อไสยศาสตร์ คือความเชื่อในอำนาจนอกตัว หรือ อำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งการดลบันดาลจากอำนาจภายนอก ซึ่งให้เห็นว่าไสยศาสตร์มีการแสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ก็เป็นเพียงโลกีย อภิญญา ยังอยู่ในวิสัยแห่งปุถุชน ไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้

หลักแห่งพุทธธรรม วางการสั่งสอนเพื่อให้มนุษย์ได้รับโอกาสในการฝึกฝนพัฒนาตนที่สูงขึ้น กล่าวคือสร้างศรัทธาของมวลมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอก (ไสยศาสตร์) เข้าสู่พระรัตนตรัย ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นให้เขาฝึกฝนพัฒนาตนสูงขึ้นต่อไป

4.2 ด้านการรวบรวมเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปืบสา เขตอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย พบว่า ปืบสา เป็นภูมิปัญญาล้ำนนานอกจากจะแสดงออกในแง่พัฒนาการด้านภาษาและอักษรแล้ว ยังมีการใช้ภูมิปัญญาด้านวัตถุอีกอย่างหนึ่งคือ ปืบสา อันเป็นเอกสารโบราณทางล้านนาที่เขียนขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ (นิภาพร ปกป้อง, 2549, น. 6) ปืบสา เป็นหนังสือหรือเอกสารโบราณประเภทหนึ่งของล้านนา มีความสำคัญรองจากเอกสารประเภทใบลาน หรือ สมุดข่อย หรือ สมุดไทยในภาษากลาง ด้วยเหตุที่ ปืบสา ทำจาก “เยื่อต้นสา” จึงเรียกว่า “ปืบสา” ส่วน สมุดข่อย ทำจาก “เยื่อต้นข่อย” จึงเรียกว่า “สมุดข่อย”

การเขียนปืบสา มีทั้งหมด 3 ชนิดด้วยกัน คือ ปืบสาลั่น ปืบสาก้อม ปืบหัว ซึ่งแต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน คือ

(1) ปืบสาลั่น เป็นลักษณะปืบสาที่พับซ้อนเรียงกันไปเป็นชั้นๆ โดยการเชื่อมกระดาษยาวไปเรื่อยๆ วิธีเปิดพับขึ้นไปทีละด้าน สามารถบันทึกได้ 2 ด้าน

(2) ปีบสาก่อม เป็นลักษณะปีบสาที่เรียงซ้อนๆ กันเป็นชั้นๆ เช่นเดียวกัน โดยการเชื่อมกันเป็นชั้น สามารถบันทึกได้ 2 ด้านเหมือนกัน ปีบสาก่อมนี้ไว้บันทึกเพื่อพกพาติดกับตัวเวลาไปไหนจะได้สะดวก

(3) ปีบหัว เป็นลักษณะปีบสาที่เย็บด้วยเชือกปอ หรือฝ้ายที่มีความเหนียวตรงส่วนหัวของปีบ ลักษณะเหมือนสมุดฉีกที่เย็บตรงหัว การเปิดอ่านจึงอ่านได้ 2 หน้าพร้อมกัน คือ เปิดขึ้นบนโดยตลอด (ไกรศรี นิมานเหมินท์, 2520, น. 16)

เนื้อหาที่บันทึกในปีบสา ของพื้นที่อำเภอทุ่งเสลี่ยมจังหวัดสุโขทัย โดยเลือกปีบสาที่สภาพสมบูรณ์ จำนวน 5 ตำบล ตำบลละ 1 ฉบับ รวม 5 ฉบับ พบว่า ปีบสาแต่ละฉบับ เกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถา ได้จารึกเวทย์มนตร์คาถาแต่ละบทไว้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน พร้อมทั้งคำอธิบายว่า เวทย์มนตร์คาถาแต่ละบทนั้นใช้ในทางด้านไหน ซึ่งผู้วิจัยจะได้แบ่งและจำแนกเวทย์มนตร์คาถาแต่ละบท รวมถึงศัพท์คุณของการใช้เวทย์มนตร์คาถาบทนั้นๆ

เนื้อหาของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีบสา เขตพื้นที่ อำเภอทุ่งเสลี่ยมจังหวัดสุโขทัย นั้น ผู้มีความรู้ที่เคยเรียนเวทย์มนตร์คาถามา จะจารึกไว้ในปีบสาของบุคคลนั่นเอง และคนในสมัยโบราณนั้นจะจารึกเวทย์มนตร์คาถาแบบนีกคาถาบทใดได้ก่อน ก็จะลงมือเขียนทันที ไม่ได้เขียนแบบว่า ปีบสาเล่มนี้คือคาถาที่ใช้ไปในทางคงกระพันข้ามคง หรือปีบสาเล่มนี้คือคาถาที่ใช้ไปในทางเมตตามหานิยม แต่คนในสมัยโบราณนั้นจะเขียนปนเปกันไปในปีบสาหนึ่งเล่ม เพราะฉะนั้นปีบสาที่เกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถาในปีบสา 5 ตำบล ของอำเภอทุ่งเสลี่ยมเล่มหนึ่งก็จะพบเวทย์มนตร์คาถาของแต่ละทางสรรพคุณรวมกันไป

อีกอย่างหนึ่งการจารึกไว้ในปีบสานั้น ก็เพื่อป้องกันการลืม และเพื่อต้องการที่จะสืบทอดเวทย์มนตร์คาถาเหล่านั้นให้ตกมาถึงคนรุ่นหลัง ต่อมาเมื่อถึงยุคปัจจุบันปีบสาที่จารึกเวทย์มนตร์คาถาก็จะถูกนำไปไว้ที่วัดเป็นหลัก เพราะคน

รุ่นใหม่ส่วนมากอ่านภาษาสันนา (ตัวเมือง) ไม่ออก เมื่ออ่านภาษาสันนาไม่ออก ปีสภาที่จารึกเวทย์มนตร์คาถาที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ก็เป็นเพียงแค่หลักฐานของเก่าแก่โบราณให้คนรุ่นใหม่ในอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

4.3) ในด้านคตินิยมของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปืสภา เขตอำเภอ ทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย สามารถสรุปคตินิยมที่ค้นพบออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

(1) คตินิยมในด้านความเมตตาตามหานิยม / ปิยะมหาเสน่ห์ ได้ทราบถึงการท่องบ่นคาถาอันอาศัยเอาพุทธคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงกรุณา เมตตาต่อสรรพสัตว์โดยฟังพุทธคุณอันนั้นให้เกิดความเมตตาสงสารกับผู้คนเมื่อได้พบเห็น (นายพร ปาละเขียว, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2563)

(2) คตินิยมในด้านความมีโชคลาภ ได้ทราบถึงคตินิยมที่เป็นไปในทางสิริมงคลต่อชีวิต โดยอาศัยพุทธคุณของพระพุทธเจ้าที่อยู่ในรูปแบบของคาถาบทท่องบ่นและดำเนินชีวิตในทางสุจริตและได้โชคลาภตามแต่บุคคลจะพึงปรารถนา (พระครูพิศิษฐ์จรรย์วัตร, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2563)

(3) คตินิยมในด้านความแคล้วคลาด / ปกป้องคุ้มภัย ได้ทราบถึงคตินิยมที่อาศัยพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณมาปกป้องรักษาให้รอดพ้นจากอันตรายและภัยพิบัติต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต หรือการเดินทาง (นายบุญรวย อินพรม, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2563)

(4) คตินิยมในด้านการอยู่ยงคงกระพัน (ข้าม) ได้ทราบถึงการท่องบ่นคาถาที่มีพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณมาผสมผสานโดยห้วงเอาพุทธคุณอันนั้นเพ่งไปในทางให้ตัวเองอยู่ยงคงกระพันชาติรี หนึ่งเหนียวเพื่อคงทนต่ออาวุธทั้งปวงจากฝ่ายศัตรู

(5) คตินิยมในด้ายลบ จากคาถาไสยดำ ได้ทราบถึงการท่องบ่นที่อาศัยอำนาจจิตอันแน่วแน่ที่เพ่งให้ไปในทางทำร้ายผู้อื่นให้ถึงความพินาศ โดยคาถาทาง

ไสยดำนี้จะไม่มียทที่อาศัยพระพุทธรูป แต่เป็นไปแบบแอบอิงดวงจิตที่ประกอบด้วย โลกะ โทสะ โมหะ (นายทรงฤทธิ์ กาญจนประเสริฐ, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2563)

คุณค่าด้านจิตใจและศาสนา พบว่า เวทย์มนตร์คาถาเป็นตัวผสมกับพระพุทธรูปศาสนาให้คู่มือทิปาฎิหาริย์ในด้านปกปักรักษาของการยึดเหนี่ยวจิตใจในสภาพจิตใจที่เคยทุกข์เศร้าหมอง ก็จะกลับกลายมาเป็นปกติสุขได้ และเป็นตัวสื่อให้คนเข้าหาธรรม **ส่วนอิทธิพลต่อสังคม** พบว่า เวทย์มนตร์คาถาในปีศาจจึงเปรียบเสมือนภาพสะท้อนวิถีชีวิตของสังคมอำเภอทุ่งเสลี่ยม คือรู้ว่าเมื่อใดที่สังคมอยู่ไม่เป็นสุขคนอำเภอทุ่งเสลี่ยมจะพากันไปประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์แบบพุทธมนต์ จนกลายเป็นค่านิยมแบบล้านนาไป (พระครูพิทักษ์ชโยดม, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2563)

5. อภิปรายผลการวิจัย

ความเชื่อในเรื่องเวทย์ มนต์ คาถาในประเทศไทย แต่ละสมัย นับตั้งแต่สมัยสุโขทัย รวมถึงสมัยล้านนา เป็นต้นมามีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยเฉพาะดินแดนล้านนา และบางพื้นที่ในจังหวัดสุโขทัย คือ อำเภอทุ่งเสลี่ยม และ เขตอำเภอเถิน จังหวัดตาก ความเชื่อในเรื่องเวทย์มนตร์คาถาเกิดจากความเชื่อที่สืบทอดมาจาก ลัทธิของศาสนาพราหมณ์ และรับอิทธิพลของพุทธศาสนาแบบมหายาน อันเป็นอิทธิพลหลักของเวทย์มนตร์คาถาที่จารึกในปีศาจ หรือสมุดข่อย ซึ่งเป็นความเชื่อของคนในสังคมสมัยสุโขทัยที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ โดยผ่านดินแดนพม่าและมอญเข้ามาสู่ล้านนา มีหลักฐานปรากฏเป็นหนังสือล้านนาโบราณที่เรียกว่า ปีศาจ อำเภอทุ่ง เสลี่ยม ในขณะที่เดียวกันอาณาจักรสุโขทัยก็รับเอาไสยศาสตร์นี้มาจากขอม เวทย์มนตร์คาถาจึงสำคัญและแฝงความเชื่อกับวิถีชีวิต

ของคนในอำเภอทุ่งเสลี่ยมมาเป็นเวลายาวนาน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของพุทธศาสนamahayana ที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย” ของ ญัฐฉัญญมณีนรัตน์ ที่ว่า ยันต์ต่างๆ ที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางด้านแนวคิดและปรัชญาจากพุทธศาสนamahayana ไม่เพียงแต่ความเหมือนกันในเรื่องรูปแบบแม้แต่องค์ประกอบอื่นๆ เช่น การเสกยันต์ การสร้างหรือการเขียนยันต์ก็เหมือนกัน ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะในอดีตดินแดนต่างๆ ในบริเวณนี้เคยรับอิทธิพลของคำสอนมหายานเอาไว้ ดังนั้นหลักคำสอนที่สำคัญต่างๆ เช่น ศูนย์ตา ตรีกาย มณฑล ก็มีอยู่ในระบบยันต์และคาถา

ในด้านคติธรรมที่ค้นพบจาก เวทมนตร์ คาถา อาคมที่พบจากปัสสาอำเภอทุ่งเสลี่ยม มีด้านความเมตตาตามหานิยม บันดาลโชคกลาง แคล้วคลาด อยู่ยงคงกระพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือเครื่องรางยอดนิยมของ วีรพล จ้อยทองพูลที่ว่า เครื่องรางผูกพันกับคติความเชื่อในสังคมไทยมาช้านาน ความขลังศักดิ์สิทธิ์ แคล้วคลาด คงกระพันชาตรี ป้องกันภัยอันตราย ภัยพิบัติทั้งปวง เมตตาตามหานิยม คำขาย โชคลาภ กลับดวง พลิกชะตา เลื่อนยศ ร้ายกลายเป็นดี แต่ในด้านลบ เป็นการใช้คาถาอาคมไสยดำ เพื่อทำร้ายผู้อื่น

และให้คุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณีหลายด้าน เช่น คุณค่าด้านจิตใจและศาสนา เวทย์มนตร์คาถาเป็นตัวแทนสานกับพระพุทธรูปศาสนาให้ดูมีอิทธิปาฏิหาริย์ในด้านปกป้องรักษาของการยึดเหนี่ยวจิตใจในสภาพจิตใจที่เคยทุกข์เศร้าหมอง ก็จะกลับกลายมาเป็นปกติสุขได้ และเป็นตัวสื่อให้คนเข้าหาธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวคิดไสยศาสตร์เป็นสื่อเข้าถึงพุทธธรรม ของพระครูวิชิตธรรม ที่ว่า ในสังคมไทยมีความเชื่อว่า ไสยศาสตร์มีทั้งคุณและโทษ จึงได้บูชาและให้ความสำคัญกับวิชาไสยศาสตร์เป็นอย่างมาก แม้แต่ผู้ที่นับถือพระพุทธรูปศาสนาโดยแท้ยังหลงงมงาย ไปเรียนวิชา ไสยศาสตร์ บทบาททางไสย

ศาสตร์จึงปรากฏออกมาในรูปแบบของพิธีกรรม จะทำให้ตนอยู่ยงคงกระพัน ทำให้อายุยืนยาว และในด้านข้อเสีย คือ ทำให้บุคคลงมงายลุ่มหลง ไม่เป็นอันทำมาหากินหวังโชคลาภ แม้ว่าพระพุทธศาสนาสอนให้รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาด้วยเหตุผล แต่ก็ได้ปฏิเสธความมีอยู่ของไสยศาสตร์ เพียงแต่สอนให้ยึดถือตามหลักพุทธธรรม และการที่จะเข้าถึงพุทธธรรมได้นั้นจะต้องอาศัยสื่อจากผู้สอนหรือทำพิธีกรรม ผู้ปฏิบัตินั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถที่จะโน้มน้าวให้บุคคลปฏิบัติตาม คือ การรักษาศีล ให้นาน และเจริญภาวนา จึงได้ชื่อว่าอาศัยไสยศาสตร์เป็นสื่อเข้าถึงพุทธธรรมนั่นเอง

ดังนั้น เชื่อและการปฏิบัติด้านเวทย์มนตร์คาถาในปัจุบัน จึงเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตของสังคมชาวอำเภอทุ่งเสลี่ยม คือรู้ว่าเมื่อใดที่สังคมอยู่ไม่เป็นสุขคนอำเภอทุ่งเสลี่ยมจะพากันไปประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์แบบพุทธมนต์ จนกลายเป็นค่านิยมแบบล้านนาไป

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สังคมไทยโดยภาพรวมมีความเชื่อไสยศาสตร์คือความเชื่อในอำนาจนอกตัวหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งการดลบันดาลจากภายนอก ซึ่งให้เห็นว่าไสยศาสตร์มีโทษการแสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ก็เป็นเพียงโลกียอภิญญา ยังอยู่ในวิสัยแห่งปุถุชน ไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ หลักแห่งพุทธธรรมเพื่อให้มนุษย์ได้รับโอกาสในการฝึกฝนพัฒนาตนที่สูงขึ้น กล่าวคือสร้างศรัทธาของมวลมนุษยชาติที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอก (ไสยศาสตร์) เข้าสู่พระรัตนตรัย ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นให้เขาฝึกฝนพัฒนาตนสูงขึ้นต่อไป

ปีบสาเกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถา ของพื้นที่อำเภอทุ่งเสลี่ยมจังหวัดสุโขทัย โดยเลือกปีบสาที่สภาพสมบูรณ์ จำนวน 5 ตำบล ตำบลละ 1 ฉบับ รวม 5 ฉบับ ในอำเภอทุ่งเสลี่ยมพบว่า ปีบสาแต่ละฉบับได้จารึกเวทย์มนตร์คาถาแต่ละบทไว้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน พร้อมทั้งคำอธิบายว่า เวทย์มนตร์คาถาแต่ละบทนั้นใช้ในทางด้านไหน เช่น เมตตามหานิยม บันดาลโชคกลาง แคล้วคลาด อยู่ยงคงกระพัน

คติธรรมทางพุทธธรรมของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีบสา ที่เกิดจากการท่องบ่นคาถา ที่ 1) อาศัยเอาพุทธคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงกรุณา เมตตาต่อสรรพสัตว์ อันจะบันดาลให้เกิดความเมตตาสงสาร เมื่อผู้อื่นได้พบเห็น ถือเป็น คติธรรมในคาถาเมตตามหานิยม / ปิยะมหาเสน่ห์ 2) ที่อาศัยพุทธคุณ เป็นไปในทางสร้างสิริมงคลต่อชีวิต และได้โชคกลางตามแต่บุคคลจะพึงปรารถนา ถือเป็น คติธรรมในคาถาทางโชคกลาง 3) ที่อาศัยคุณพระรัตนตรัยมาปกป้องรักษาให้รอดพ้นจากอันตรายและภัยพิบัติต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต ถือเป็น คติธรรมในคาถาแคล้วคลาด / ปกป้องคุ้มภัย 4) ที่อาศัยคุณพระรัตนตรัย เฝงไปในทางให้ตัวเองอยู่ยงคงกระพันชาตรี หน้งเหนียว คงทนต่ออาวุธ จากฝ่ายศัตรู ถือเป็นคติธรรมในคาถาอยู่ยงคงกระพัน (ข้าม) และ 5) ที่อาศัยอำนาจจิตอันแน่วแน่ที่เฝงให้ไปในทางทำร้ายผู้อื่นให้ถึงความพินาศ โดยคาถาทางไสยดำนี้จะไม่มีบทที่อาศัยพระพุทธคุณ แต่เป็นไปแบบแอบอิงดวงจิตที่ประกอบด้วย โลภะ โทสะ โมหะ คือ คติธรรมในคาถาไสยดำ เป็นไปในด้านลบ

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงคติธรรมและความเชื่อเรื่องของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีบสา เขตอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย เพียงแต่วิเคราะห์ให้เห็นคติธรรมทางพระพุทธศาสนา แต่ไม่ได้เจาะลึกลงไปถึงพื้นฐานแห่งความเชื่อและการนำไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังน่าศึกษาอยู่อีกมาก ผู้วิจัยเห็นว่า หากจะได้ทำวิจัยต่อยอดเรื่องทำนองนี้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ควรที่จะปลูกจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจให้กับเยาวชน ได้ศึกษาอักษรล้านนา (ตัวเมือง) การออกเสียง สระ พยัญชนะ จนถึงการผสมคำ โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษา ในพื้นที่ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

2) ควรนำวิชาอักษรภาษาล้านนาไปเปิดสอนให้นักเรียน ในสังกัดอำเภอทุ่งเสลี่ยม และพื้นที่ใกล้เคียง เป็นวิชาท้องถิ่นศึกษา เพื่อให้ตระหนักถึงวัฒนธรรม ประเพณี และภาษาเขียนอันเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของความเป็นล้านนาที่สืบสายเลือดมาจากอำเภอเถินให้ยืนยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาสัย. (2547). *ภารตวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ศยาม.
กำชัย ทองหล่อ. (2545). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- กิตติ วัฒนะมหาตม์. (2542). *ตรีเทวปกรณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊ค.
วิศิกดิ์ ญาณประทีป. (2536). *วรรณกรรมทางศาสนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปั๊บสา ในวัดเขตพื้นที่อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย. (ม.ป.ป). จำนวน 5 ตำบล
ตำบลละ 1 ฉบับ รวม 5 ฉบับได้แก่ ปั๊บสาจากตำบลบ้านใหม่ชัยมงคล/ปั๊บสา
จากตำบลไทยชนะศึก/ปั๊บสาจากตำบลทุ่งเสลี่ยม ปั๊บสาจากตำบลกลางดง/
ปั๊บสาจากตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พรหมณ์ บุรพา. (2552). *พุทธมนต์ และยอดคาถาพระอรหันต์*. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊คส์.
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *ศาสนากับความเชื่อทางไสยศาสตร์*.
(พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิมเนศวร ทะกอง. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านนิตยสารแนวไสยศาสตร์ของ
ประชาชน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2537). *พระเครื่องในเมืองสยาม*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สันตินา, พี. ดี. (ม.ป.ป). *คำบรรยายพระพุทธศาสนามหายาน*. แปลโดย สมหวัง แก้ว
สุฟอง. เชียงใหม่: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอกฉันท จารุมณีชน. (2543). *คัมภีร์พระเวท: วรรณกรรมโบราณที่ไม่เก่ากว่าโลก
จะสลาย*. *อินเดียดึกษา*, 5, 59.